

Gemeente Deventer

Evaluatie reguliere koopzondagen binnenstad Deventer

Evaluatie reguliere koopzondagen binnenstad Deventer

Onderzoek naar de mening van consumenten en ondernemers

Datum 27 januari 2010
Kenmerk DVT360/Gfr/1583

Documentatiepagina

Opdrachtgever(s)	Gemeente Deventer
Titel rapport	Evaluatie reguliere koopzondagen binnenstad Deventer Onderzoek naar de mening van consument en ondernemers
Kenmerk	Dvt360/Gfr/1583
Datum publicatie	27 januari 2010
Projectteam opdrachtgever(s)	de heren S. Meijerhof en H. te Poele
Projectteam Goudappel Coffeng	de heren R.J. de Graaf, T. van Huffelen, G. Tolkamp en mevrouw J. Boxum
Projectomschrijving	Evaluatieonderzoek naar de mening van consumenten en ondernemers over de huidige regeling voor koopzondagen in de Deventer binnenstad.
Trefwoorden	koopzondagen, consumentenonderzoek, ondernemersonderzoek, literatuuronderzoek, binnenstad

Inhoud

1	Inleiding.....	1
1.1	Onderzoeksvraag.....	1
1.2	Methode van onderzoek.....	2
2	Mening van de consument	3
2.1	Onderzoeksopzet.....	3
2.2	Kenmerken respondent.....	3
2.3	Oordeel koopzondag Deventer	4
2.4	Bezoek koopzondagen	4
2.5	Bezoekers koopzondagen.....	4
2.5.1	Bezoekfrequentie.....	4
2.5.2	Vaker of minder vaak?.....	5
2.5.3	Bezoek koopzondag buiten Deventer?.....	5
2.5.4	Waarom de koopzondag bezoeken?	6
2.5.5	Vervanging of extra bezoek?.....	7
2.5.6	Koop of kijkzondag?.....	7
2.6	Inwoners die geen koopzondagen bezoeken	7
2.6.1	Waarom wordt de koopzondag niet bezocht?.....	7
2.6.2	Wanneer zou men wel een koopzondag bezoeken	8
2.7	Koopzondagen en evenementen	8
2.7.1	Voorstanders koppeling evenementen-koopzondagen.....	9
2.7.2	Tegenstanders koppeling evenementen-koopzondagen.....	9
2.8	Tevredenheid over aantal koopzondagen.....	9
2.8.1	Inwoners die ontevreden zijn over het aantal koopzondagen	10
2.9	Tevredenheid over het systeem 'elke eerste zondag van de maand'	11
2.9.1	Voorstanders systeem 'elke eerste zondag van de maand'	11
2.9.2	Tegenstanders systeem 'elke eerste zondag van de maand'	11
2.10	Waardering koopzondagen.....	12
2.10.1	Rapportcijfer.....	13
2.11	Koopzondagen in de toekomst	13
2.11.1	Voorstanders koopzondagen in de toekomst.....	14
2.11.2	Tegenstanders koopzondagen in de toekomst.....	14
3	Mening van ondernemers	15
3.1	Onderzoeksopzet.....	15
3.2	Kenmerken van de ondernemers	15
3.3	Algemeen beeld koopzondag	17
3.3.1	Bent u geopend op zondag?.....	17
3.4	Omzet en bezoekersaantallen	19
3.4.1	Effect op bezoekersaantallen.....	19
3.4.2	Effect op de omzet.....	19
3.4.3	Effect geen koopzondagen op omzet ondernemer.....	20
3.4.4	Belang van koopzondagen voor ondernemer in de toekomst.....	21
3.4.5	Effect geen koopzondagen op de binnenstad van Deventer	21
3.4.6	Belang van koopzondagen voor de Deventer binnenstad in de toekomst	21
3.5	Tevredenheid aantal en systeem koopzondagen.....	22
3.5.1	Waarom niet tevreden?.....	22

Inhoud (vervolg)

3.5.2	Iedere eerste zondag van de maand.....	24
3.5.3	Koopzondagen gekoppeld aan evenementen	25
3.6	Werknemers	26
3.7	Waardering koopzondagen.....	28
4	Literatuuronderzoek.....	29
4.1	Beleidskaders	29
4.1.1	Evaluatie winkeltijdenwet.....	30
4.1.2	Huidige beleidsdiscussie Winkeltijdenwet.....	30
4.2	Referenties en achtergronden	31
4.2.1	Onderzoeken koopzondagen in andere gemeenten	31
4.2.2	Nationaal consumentenonderzoek	33
4.2.3	Eerder onderzoek Deventer	33
4.2.4	Werknemers	33
4.2.5	Werkgelegenheid	34
5	Belangenorganisaties	35
5.1	MKB en KvK	35
5.2	Koninklijke Horeca en VVV Deventer.....	36
5.3	Politie en toezicht	37
6	Belangrijkste onderzoeksresultaten.....	38

1

Inleiding

Deventer telt voor de binnenstad (incl. de Boreel) 13 koopzondagen. Dit gaat om twaalf reguliere koopzondagen en één koopzondag op grond van toeristische aantrekkingskracht. In 2009 waren zes koopzondagen direct gekoppeld aan een evenement.

In het coalitieakkoord van het huidige college van de gemeente Deventer is benoemd de openstelling van winkels op zondag te evalueren.

Koopzondagen

Dit College zal geen besluiten nemen tot uitbreiding van het aantal koopzondagen ten opzichte van het aantal van 2009. We zullen de raad voorstellen onderzoek te doen naar de opvattingen en houding van zelfstandige winkeliers in Deventer over zondagopenstelling en naar de economische en sociale gevolgen. Het onderzoek is gereed in 2009, waarna de raad zich over de uitkomsten kan buigen.

Gemeente Deventer. Coalitieakkoord: de blik vooruit

Dit onderzoek richt zich op de koopzondagen in de Deventer binnenstad (inclusief Boreel).

Goudappel Coffeng heeft ook een onderzoek uitgevoerd naar de avondopenstelling van supermarkten op zondag in de gemeente Deventer ('Evaluatie avondopenstelling supermarkten op zondag, 17 november 2009, kenmerk: DVT360/Gfr/1556). Beide onderzoeken zijn apart van elkaar uitgevoerd.

1.1 Onderzoeksvraag

De volgende twee onderzoeksvragen staan centraal in de evaluatie:

1. Wat is de mening van bezoekers en ondernemers ten aanzien van de koopzondagen?
2. Wat is het effect van de koopzondagen op de economie en openbare orde?

De resultaten van het onderzoek bieden de gemeente een handvat in de discussie die momenteel wordt gevoerd over de koopzondagen.

1.2 Methode van onderzoek

Voor de evaluatie van de koopzondagen is een groot aantal partijen benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. In de hiernavolgende tabel is een overzicht opgenomen van de verschillende doelgroepen en de wijze waarop deze zijn benaderd.

<u>Doelgroep</u>	<u>methode van onderzoek</u>
Deventer bevolking	telefonische enquêtering
Binnenstadondernemers	telefonische enquêtering
Belangenorganisaties (o.a. KvK en MKB)	Face to face interview/ telefonisch interview

Tabel 1.1: Overzicht gehanteerde onderzoeksmethoden evaluatie avondopenstelling supermarkten

Naast een onderzoek onder voornoemde doelgroepen is een literatuurstudie verricht.

2 Mening van de consument

In dit hoofdstuk beschrijven wij de resultaten van het onderzoek onder de Deventer bevolking.

2.1 Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek zijn inwoners van de gemeente Deventer gevraagd deel te nemen aan de evaluatie. Om de mening van de Deventer bevolking te peilen is een telefonische enquête afgenomen. Daarmee is zowel de mening van consumenten in beeld gebracht die wel en geen bezoek brengen aan de koopzondagen. Voor het telefonische onderzoek zijn in totaal 214 enquêtes afgenomen. Deze aantallen zijn dusdanig dat de mening van de totale Deventer bevolking representatief in beeld is gebracht.

2.2 Kenmerken respondent

Van de respondenten is het geslacht genoteerd. De resultaten van de verdeling zijn in tabel 2.1 gepresenteerd. Bij het onderdeel onbekend is het geslacht niet ingevuld.

	N	%
Man	82	38
Vrouw	124	58
Onbekend	8	4
Totaal	214	100

Tabel 2.1: Verdeling geslacht

De respondenten is gevraagd naar het aantal personen waaruit hun huishouden bestaat. In tabel 2.2 zijn de resultaten hiervan weergegeven.

Aantal personen	N	%
1	57	27
2	96	45
3	20	9
4	24	11
5	15	7
Onbekend	2	1
Totaal	214	100

Tabel 2.2: Samenstelling huishouden

2.3 Oordeel koopzondag Deventer

Respondenten is gevraagd of men, in zijn algemeenheid, positief of negatief staat tegenover koopzondagen in Deventer. In tabel 2.3 zijn de resultaten gepresenteerd.

	N	%
Positief	114	53
Negatief	42	20
Weet niet/Geen mening	58	27
Totaal	214	100

Tabel 2.3: Positief of negatief tegenover koopzondagen

- Meer dan de helft van de inwoners is in zijn algemeenheid positief over koopzondagen in Deventer. Een vijfde van de bevolking is in zijn algemeenheid negatief over de koopzondagen.
- Ruim een kwart van de bevolking heeft geen uitgesproken mening over de koopzondagen.

2.4 Bezoek koopzondagen

De respondenten is gevraagd of ze het afgelopen jaar een koopzondag in de gemeente Deventer hebben bezocht. Het resultaat is in tabel 2.4 weergegeven.

	N	%
Ja	110	51
Nee	104	49
Totaal	214	100

Tabel 2.4: Aandeel bezoekers dat het afgelopen jaar een koopzondag heeft bezocht

- Circa de helft van de Deventer bevolking heeft afgelopen jaar een bezoek gebracht aan één van de koopzondagen in de gemeente. Een vergelijkbaar percentage geeft aan dit niet te hebben gedaan.

2.5 Bezoekers koopzondagen

Paragraaf 2.5 bevat de enquêtevragen die specifiek aan de 110 respondenten zijn gevraagd, die het afgelopen jaar een koopzondag hebben bezocht.

2.5.1 Bezoekfrequentie

De respondenten is gevraagd hoe vaak men in 2009 een koopzondag in Deventer heeft bezocht (tijdens de enquêteperiode waren er tien koopzondagen geweest in 2009). In tabel 2.5 is een overzicht van de bezoekfrequentie in 2009 opgenomen.

Bezoekfrequentie	N	%
1	18	16
2	23	21
3	25	23
4	7	6
5	10	9
6	4	4
7	6	5
8	5	5
9	1	1
10	10	9
Onbekend	1	1
Totaal	110	100

Tabel 2.5: Bezoekfrequentie koopzondagen in Deventer in 2009

- Ruim de helft van alle respondenten die hebben aangegeven de koopzondagen te bezoeken (60%) hebben dit 1 tot 3 maal gedaan
- Van deze respondenten heeft 23% dit jaar al 3 keer een koopzondag bezocht en 21% heeft 2 keer een koopzondag bezocht in Deventer.
- 9% van deze respondenten heeft alle koopzondagen in 2009 bezocht.

2.5.2 Vaker of minder vaak?

Naar aanleiding van de vraag naar het aantal bezoeken in 2009 is de respondenten gevraagd of men de koopzondagen van dit jaar meer of minder is gaan bezoeken in vergelijking met voorgaande jaren. In 2009 is het aantal koopzondagen ten opzichte van voorgaande jaren uitgebreid¹. De resultaten zijn in tabel 2.6 weergegeven.

	N	%
Vaker	26	24
Minder vaak	11	10
Gelijk gebleven	68	62
Weet niet/geen mening	5	5
Totaal	110	100

Tabel 2.6: Aandeel bezoekers dat koopzondagen vaker of minder vaak heeft bezocht t.o.v. voorgaande jaren

- Ruim de helft van de respondenten (62%) geeft aan dat men de koopzondagen even vaak heeft bezocht ten opzichte van voorgaande jaren en 24% geeft aan vaker dan voorgaande jaren een koopzondag te bezoeken.
- Slechts 10% van de respondenten geeft aan de koopzondagen in 2009 minder vaak te bezoeken dan voorgaande jaren.

2.5.3 Bezoek koopzondag buiten Deventer?

Er is aan de respondenten die een koopzondag hebben bezocht gevraagd of ze het afgelopen jaar een koopzondag buiten de gemeente Deventer hebben bezocht. In tabel 2.7 zijn de resultaten gepresenteerd.

¹ In 2007 had de Deventer binnenstad vijf koopzondagen, in 2008 waren dat er twaalf en in 2009 groeide het aantal naar dertien koopzondagen

	N	%
Ja	49	45
Nee	60	55
Onbekend	1	1
Totaal	110	100

Tabel 2.7: Percentages bezoekers dat een koopzondag buiten Deventer heeft bezocht

- Inwoners van Deventer die een koopzondag hebben bezocht, zijn behoorlijk trouw aan het eigen winkelapparaat. Meer dan de helft van deze inwoners geeft aan geen koopzondagen elders te bezoeken.
- Van de respondenten heeft 45% een koopzondag buiten de gemeente Deventer bezocht.

Naar aanleiding van de vraag of de respondenten een koopzondag buiten de gemeente Deventer bezocht hebben, is aan deze 49 respondenten gevraagd welke plaatsen men heeft bezocht. De resultaten zijn in tabel 2.8 gepresenteerd.

Centrum	N	%
Apeldoorn	24	49
Amsterdam	12	24
Arnhem	8	16
Enschede	4	8
Utrecht	4	8
Rotterdam	3	6
Elders	12	24
Totaal	79	161

Tabel 2.8: Bezochte plaatsen buiten Deventer (meerdere antwoorden mogelijk)

- Wanneer Deventenaren een koopzondag elders bezoeken zijn dit allereerst grote centrumgebieden in de omgeving, zoals Apeldoorn en Arnhem. Daarnaast worden grote centrumgebieden met een landelijke aantrekkingskracht bezocht, en dan met name Amsterdam.

2.5.4 Waarom de koopzondag bezoeken?

Aan de respondenten is gevraagd wat de reden is voor het bezoeken van koopzondagen in Deventer. De resultaten zijn in tabel 2.9 weergegeven.

Reden bezoek	N	%
Gezelligheid	61	55
Producten nodig/aankopen doen	28	25
Oriëntatie op producten	14	13
Toeval	4	4
Door de week geen tijd	12	11
Combinatie met andere voorzieningen (horeca, theater)	4	4
Combinatie met evenementen (Deventer op stellen, Sinterklaas, Dickens Festijn)	3	3
(Betere) bereikbaarheid	1	1
Weet niet/geen mening	2	2
Anders	26	24
Totaal	155	141

Tabel 2.9: Belangrijkste redenen voor het bezoek van koopzondagen in Deventer (meerdere antwoorden mogelijk)

- De voornaamste reden voor respondenten om een koopzondag te bezoeken is gezelligheid (55%) gevolgd door producten nodig/ aankopen doen (25%).
- Slechts een beperkt aantal Deventer inwoners geeft aan een koopzondag te bezoeken vanwege de combinatie met evenementen, zoals het Dickens Festijn (3%). De combinatie met evenementen biedt wel voordelen voor bezoekers van buiten Deventer, maar deze zijn niet in dit onderzoek betrokken.

2.5.5 Vervanging of extra bezoek?

Aan de respondenten is gevraagd of het bezoek aan een koopzondag een extra bezoek is of dat men de binnenstad bezoekt in plaats van een andere dag. De resultaten zijn in tabel 2.10 gepresenteerd.

	N	%
Extra bezoek	70	64
In plaats van een andere dag	33	30
Weet niet/geen mening	7	6
Totaal	110	100

Tabel 2.10: Koopzondag een extra bezoek

- Het bezoeken van een koopzondag is voor 64% van de bewoners een extra bezoek aan de binnenstad.
- Voor slechts een derde van de inwoners is het bezoek in plaats van een andere dag in de week.

2.5.6 Koop of kijkzondag?

Respondenten is gevraagd of men kan aangeven hoeveel geld is besteed tijdens het laatste bezoek aan de koopzondag. De resultaten zijn in tabel 2.11 weergegeven.

Uitgaven op een koopzondag	N	%
1 - 10 euro	6	5
11 - 20 euro	10	9
21 - 30 euro	19	17
31 - 40 euro	5	5
41 - 50 euro	13	12
51 euro of meer	28	25
0 euro, weet niet	29	26
Totaal	110	100

Tabel 2.11: Uitgaven in winkels en horeca

- Van de respondenten geeft 25% meer uit dan € 51, - in de winkels en de horeca en 17% een bedrag tussen 21 tot 30 euro.
- Een kwart van de bevolking weet het niet meer of heeft niets besteed.

2.6 Inwoners die geen koopzondagen bezoeken

Een groep van 104 respondenten heeft geantwoord dat men in het afgelopen jaar geen koopzondag in de gemeente Deventer heeft bezocht. Specifiek aan deze respondenten is een tweetal vragen voorgelegd (zie paragraaf 2.6.1 en 2.6.2).

2.6.1 Waarom wordt de koopzondag niet bezocht?

Aan deze groep respondenten is gevraagd wat de reden is waarom men geen koopzondag heeft bezocht. De resultaten zijn in tabel 2.12 gepresenteerd.

Reden geen bezoek	N	%
Geen behoefte	33	32
Vanwege (geloofs) overtuiging	6	6
Doe mijn aankopen op reguliere koopdagen	26	25
Zondag is voor mij een rustdag	20	19
Zondag is een dag waarop ik geen winkels wil bezoeken	15	14
Weet niet/geen mening	2	2
Anders	30	29
Totaal	132	127

Tabel 2.12: Belangrijkste reden om geen koopzondag te bezoeken (meerdere antwoorden mogelijk)

- Van de respondenten die in het afgelopen jaar geen koopzondag hebben bezocht is de belangrijkste reden dat men geen behoefte heeft (32%), 25% doet de aankopen op reguliere koopdagen en 29% heeft andere redenen.
- Een percentage van 6% geeft geloofsovertuiging op als reden om geen koopzondag te bezoeken.

2.6.2 Wanneer zou men wel een koopzondag bezoeken

Naar aanleiding van de vorige vraag is de respondenten gevraagd wanneer men wel een koopzondag zou bezoeken. De resultaten zijn in tabel 2.13 gepresenteerd.

	N	%
Wanneer alle winkels in de binnenstad geopend zijn	1	1
Zodra ook de wijkwinkelcentra (Keizerslanden, Colmschate) deelnemen	1	1
Ik heb geen behoefte op zondag te winkelen	25	24
Weet niet/geen mening	33	32
Anders	44	42
Totaal	104	100

Tabel 2.13: Wanneer zou de consument de koopzondag wel bezoeken?

- Naar aanleiding van de vraag over het niet bezoeken van koopzondagen is gevraagd onder welke voorwaarden men dit wel zou doen: 24% heeft geen behoefte om op zondag te winkelen, 32% weet niet/ geen mening en 42% heeft als antwoord anders gegeven.
- Veel bewoners hebben 'anders' geantwoord. Hiertoe behoren hoofdzakelijk antwoorden die betrekking hebben op het aspect tijd. Wanneer consumenten echt geen mogelijkheid hebben op reguliere koopmomenten te winkelen dan wordt de koopzondag als winkelmoment overwogen.

2.7 Koopzondagen en evenementen

Een aantal koopzondagen is gekoppeld aan evenementen als Deventer kermis, Deventer op Stelten en het Dickensfestijn. Aan alle respondenten is gevraagd of men de koppeling van koopzondagen aan evenementen een goed systeem vindt. In tabel 2.14 zijn de resultaten gepresenteerd.

	N	%
Ja	144	67
Nee	41	19
Weet niet/geen mening	29	14
Totaal	214	100

Tabel 2.14: Koppeling van koopzondagen aan evenementen

- Een meerderheid van de respondenten (67%) vindt het een goed systeem om koopzondagen te koppelen aan evenementen tegenover 19% dat het geen goed systeem vindt.

2.7.1 Voorstanders koppeling evenementen-koopzondagen

Vervolgens is aan de Deventer bevolking gevraagd waarom men de koppeling van koopzondagen aan evenementen een goed systeem vindt. De antwoorden van de 144 personen die de koppeling aan evenementen een goed systeem vinden, zijn in tabel 2.15 gepresenteerd. Respondenten konden meerdere antwoordmogelijkheden opgeven.

	N	%
Gezellig, leuk	86	75
Duidelijkheid voor de consument	17	15
Veel publiek in de binnenstad	44	39
Leidt tot herhalingbezoek	3	3
Goede 'PR' Deventer binnenstad	16	14
Weet niet/geen mening	7	6
Anders	33	29
Totaal	206	181

Tabel 2.15: Positieve redenen koppeling koopzondagen aan evenementen (meerdere antwoorden mogelijk)

- De belangrijkste redenen dat men de koppeling als een goed systeem ervaart zijn: gezellig/ leuk (75%) en veel publiek in de binnenstad (39%).
- 50% van de bewoners heeft benoemd dat dit tot duidelijkheid leidt voor bezoekers en 14% ervaart dit als goede 'PR' voor de binnenstad.

2.7.2 Tegenstanders koppeling evenementen-koopzondagen

De respondenten konden tevens aangeven waarom men de koppeling van koopzondagen aan evenementen geen goed systeem vindt. De resultaten van de 41 respondenten zijn in tabel 2.16 weergegeven.

	N	%
Te druk	31	76
Veel publiek in de binnenstad	6	15
Heeft weinig meerwaarde	2	5
Veel kijkers, weinig kopers	2	5
Liever koopzondagen op andere tijdstippen	2	5
Weet niet/geen mening	1	2
Anders	7	17
Totaal	51	124

Tabel 2.16: Nadelen koppeling koopzondagen aan evenementen (meerdere antwoorden mogelijk)

- Veruit de belangrijkste reden dat men de koppeling als geen goed systeem ervaart is: te druk (76%).

2.8 Tevredenheid over aantal koopzondagen

Voor het jaar 2009 zijn voor de binnenstad 13 koopzondagen aangewezen. Aan alle respondenten is gevraagd of men tevreden is over dit aantal. De resultaten zijn in tabel 2.17 weergegeven.

	N	%
Ja	123	57
Nee	49	23
Geen mening/onbekend	42	20
Totaal	214	100

Tabel 2.17: De tevredenheid over het aantal koopzondagen (13)

- Een ruime meerderheid van de bevolking is tevreden over het aantal koopzondagen in Deventer (57%).
- Daar staat tegenover dat 23% niet tevreden is over dit aantal.

2.8.1 Inwoners die ontevreden zijn over het aantal koopzondagen

Naar aanleiding van de vraag over de tevredenheid konden de 49 respondenten die ontevreden zijn over het huidige aantal koopzondagen aangegeven hoeveel koopzondagen zij wenselijk vinden. De resultaten zijn in tabel 2.18 weergegeven.

Hoeveel koopzondagen zijn wenselijk	N	%
geen koopzondagen	19	39
2	4	8
3	5	10
4	3	6
5	1	2
6	1	2
20	4	8
25	5	10
40	1	2
Wekelijks	6	12
Totaal	49	100

Tabel 2.18: Hoeveel koopzondagen zijn wenselijk?

- 39% heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan koopzondagen.
- Verder is er een grote variatie waargenomen in het wenselijke aantal koopzondagen, waarbij betrekkelijk vaak is aangegeven dat een beperkt aantal koopzondagen (tot 5) voldoende is (circa 26%).
- Wellicht ook opvallend is dat respondenten hebben aangegeven om de week of iedere week een koopzondag te wensen (20 keer per jaar tot wekelijks). Dit gaat om 32%.

Vervolgens is gevraagd wat de redenen zijn om een ander aantal koopzondagen te wensen. In tabel 2.19 zijn de redenen gepresenteerd.

Reden om dit aantal te wensen	N	%
Huidig aantal is teveel	20	41
Huidig aantal is te weinig	12	24
Geen behoefte aan meer koopzondagen	9	18
Behoeft aan meer koopzondagen	3	6
Weet niet/geen mening	1	2
Anders	7	14
Totaal	52	106

Tabel 2.19: Reden om dit aantal koopzondagen te wensen (meerdere antwoorden mogelijk)

- Van de respondenten dat ontevreden is over het huidige aantal koopzondagen geeft 41% geeft aan dat het huidige aantal teveel is, 24% geeft aan dat het te weinig is en 18% heeft geen behoefte aan meer koopzondagen.

2.9 Tevredenheid over het systeem 'elke eerste zondag van de maand'

De gemeente Deventer heeft, mede op verzoek van MKB Deventer, gekozen voor het systeem om iedere eerste zondag van de maand een koopzondag te houden. De respondenten is gevraagd of men dit een goed systeem vindt. In tabel 2.20 zijn de resultaten gepresenteerd.

	N	%
Ja	132	62
Nee	27	13
Weet niet/geen mening	55	26
Totaal	214	100

Tabel 2.20: Tevredenheid systeem: koopzondag iedere eerste zondag van de maand

- Meer dan de helft (62%) van de respondenten vindt iedere maand een koopzondag op de eerste zondag van de maand een goed systeem.
- Slechts 13% van alle respondenten vindt het geen goed systeem.
- Een kwart weet het niet of heeft geen mening over dit systeem.

2.9.1 Voorstanders systeem 'elke eerste zondag van de maand'

Naar aanleiding van bovenstaande vraag is aan de 132 voorstanders gevraagd wat de reden is waarom men de eerste zondag van de maand een goed systeem vindt. De resultaten zijn in tabel 2.21 weergegeven.

	N	%
Duidelijkheid voor de consument	116	88
Extra aankoopmoment	1	1
Huidig aantal is precies goed	2	2
Weet niet/geen mening	7	5
Anders	16	12
Totaal	142	108

Tabel 2.21: Redenen waarom men het een goed systeem vindt (meerdere antwoorden mogelijk)

- Veruit het meest genoemde antwoord is dat het duidelijkheid biedt voor consumenten (88%).

2.9.2 Tegenstanders systeem 'elke eerste zondag van de maand'

Aan de 27 personen die hebben aangegeven ontevreden te zijn over het systeem van elke eerste zondag van de maand is gevraagd welke redenen hieraan ten grondslag liggen. De redenen zijn in tabel 2.22 gepresenteerd.

	N	%
Te vaak	13	48
Te weinig	5	19
Graag meer koopzondagen rond feestdagen	3	11
Anders	7	26
Totaal	28	104

Tabel 2.22: Reden waarom men het geen goed systeem vindt (meerdere antwoorden mogelijk)

- Door de 'tegenstanders' worden met name argumenten over het aantal koopzondagen aangedragen.
- Een groot deel vindt dat als gevolg van het huidige systeem te vaak een koopzondag plaatsvindt (48%). Terwijl ook een deel vindt dat met het huidige systeem juist te weinig koopzondagen worden aangeboden (19%).
- Onder de categorie anders zijn voornamelijk antwoorden genoemd die betrekking hebben op de drukte in de stad.
- Omdat slechts de respondenten die ontevreden zijn over het systeem deze vraag beantwoord hebben, is het aantal respondenten aan de lage kant. Deze resultaten dienen derhalve voorzichtig geïnterpreteerd te worden.

2.10 Waardering koopzondagen

Aan alle respondenten is gevraagd om twee positieve punten te benoemen over de koopzondagen in Deventer dit jaar. De genoemde punten zijn gepresenteerd in tabel 2.23.

	Eerste reden		Tweede reden		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Gemak: snel iets kopen/extra mogelijkheid	61	29	18	8	79	37
Gezellig, leuke activiteit, iets te doen op zondag	48	22	19	9	67	31
Goed voor de winkels/horeca	7	3	5	2	12	6
Combineren met andere activiteiten/evenementen	6	3			6	3
Promotie van de stad	2	1	3	1	5	2
Vaak aanbiedingen	1	0	4	2	5	2
Spreiding, zorgt voor minder drukte op andere dagen			3	1	3	1
Duidelijk systeem	2	1	1	0	3	1
Bijbaantje voor de jeugd			1	0	1	0
Totaal	127	59	54	25	181	85

Tabel 2.23: Positieve punten aan koopzondagen (meerdere antwoorden mogelijk)

- Het vaakst genoemde positieve punt over de koopzondagen is het gemak (37%). Consumenten krijgen een extra winkelmogelijkheid en kunnen snel iets kopen.
- Een ander vaak genoemd punt is de gezelligheid (31%). Voor veel inwoners is het een leuke activiteit waardoor zij iets te doen hebben op zondag.
- Ook wordt door een aantal respondenten benoemd dat het gunstig is voor de winkels en/of de horeca (6%).

Aan alle respondenten is ook gevraagd of ze negatieve punten konden benoemen over de koopzondagen in Deventer dit jaar. De genoemde antwoorden zijn gepresenteerd in tabel 2.24.

	eerste reden		tweede reden		totaal	
	N	%	N	%	N	%
Zondag hoort een rustdag te zijn (onzin winkels open, geloofsprincipe)	28	13	11	5	39	18
Te druk/moeilijk parkeren (of te druk bij evenementen)	29	14	4	2	33	15
Extra werken/extra personeel/personeel hoort vrij te zijn	22	10	5	2	27	13
Niet alle winkels doen mee	12	6	1	0	13	6
Oneerlijke concurrentie	2	1	2	1	4	2
Dat het niet elke zondag is	1	0	1	0	2	1
Geeft extra geld uit	2	1		0	2	1
Geen omzetverhoging, maar omzetverschuiving	1	0	1	0	2	1
Te kort open	2	1		0	2	1
Kost extra stroom	1	0		0	1	0
Liever het einde van de maand	1	0		0	1	0
Meer criminaliteit	1	0		0	1	0
Supermarkten mogen wel dicht blijven	1	0		0	1	0
Totaal	103	48	25	12	128	60

Tabel 2.24: Negatieve punten aan koopzondagen (meerdere antwoorden mogelijk)

- In totaal zijn minder negatieve punten benoemd door de respondenten dan positieve punten aan koopzondagen.
- Het vaakst genoemde negatieve punt is dat de zondag een rustdag behoort te zijn (18%). Een klein deel van de respondenten noemt dit vanuit geloofsovertuiging, een ander deel vindt het per definitie onzin dat winkels op zondag open zijn.
- Als ander negatief punt wordt vanuit het consumentenperspectief de drukte genoemd (15%). Dit gaat vaak samen met het moeilijk vinden van een parkeerplaats.
- Opvallend is dat de inwoners uit Deventer ook het perspectief vanuit de werknemer regelmatig benoemen (13%). Personeel behoort op zondag niet te werken.

2.10.1 Rapportcijfer

Aan de respondenten is gevraagd om met een rapportcijfer een waardering te geven voor de koopzondagen die men het afgelopen jaar in Deventer heeft bezocht. Bewoners zijn positief over de koopzondag en beoordelen deze gemiddeld met een 7,4.

2.11 Koopzondagen in de toekomst

Alle respondenten is gevraagd of men vindt dat in de toekomst winkels in Deventer op koopzondagen geopend moeten blijven. De resultaten op deze vraag zijn in tabel 2.25 weergegeven.

	N	%
Ja	156	73
Nee	52	24
Geen mening	6	3
Totaal	214	100

Tabel 2.25: Moeten winkels op zondag in de toekomst open blijven?

- Inwoners van Deventer zijn over het algemeen voorstander van koopzondagen in 2010, bijna driekwart van de ondervraagden heeft hierop positief geantwoord.
- Bijna een kwart van de ondervraagden is van mening dat in de toekomst de winkels op zondag niet geopend moeten zijn.

2.11.1 Voorstanders koopzondagen in de toekomst

Naar aanleiding van de vorige vraag is aan de 156 voorstanders gevraagd om welke reden de winkels geopend moeten blijven. De resultaten zijn in tabel 2.26 beschreven.

	N	%
Gemak	94	60
Biedt extra keuzemogelijkheden	66	42
Vrije markt	5	3
Betere bereikbaarheid	2	1
Geen mening/weet niet	7	4
Anders	52	33
Totaal	226	145

Tabel 2.26: Belangrijkste reden waarom winkels open moeten blijven (meerdere antwoorden mogelijk)

- De voornaamste reden dat winkels geopend moeten blijven op zondag is gemak (60%).
- Een andere vaak genoemde reden is de extra keuzemogelijkheid (42%).

2.11.2 Tegenstanders koopzondagen in de toekomst

Aan de 52 tegenstanders is gevraagd om welke reden de winkels gesloten dienen te worden op zondag. De resultaten zijn in tabel 2.27 beschreven.

	N	%
Oneerlijke concurrentie	3	6
Verstoort de rust	11	21
Veroorzaakt overlast	1	2
Zondag is een rustdag	32	62
Geloofsovertuiging	7	13
Geen mening/weet niet	3	6
Anders	17	33
Totaal	74	142

Tabel 2.27: Belangrijkste reden waarom winkels gesloten moeten worden op zondag (meerdere antwoorden mogelijk)

- De voornaamste reden dat winkels in de toekomst gesloten dienen te worden op zondag is dat zondag eigenlijk een rustdag is (62%) en dat de zondagsopening de rust verstoort (21%).
- Ook geloofsovertuiging wordt door een klein deel van de respondenten als reden benoemd (13%).

3 Mening van ondernemers

In dit hoofdstuk staan de resultaten beschreven van het onderzoek onder de ondernemers in de Deventer binnenstad (inclusief de Boreel). Waar zinvol wordt in de analyse onderscheid gemaakt tussen het type ondernemers. Enerzijds de detaillisten en de horeca, anderzijds zelfstandige detaillisten en filiaalbedrijven.

3.1 Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek zijn de ondernemers in de Deventer binnenstad gevraagd deel te nemen aan de evaluatie reguliere koopzondagen gemeente Deventer. Om de mening van de ondernemers te peilen is een telefonische enquête afgenomen. Voor de telefonische enquête zijn 472 ondernemers benaderd waarvan uiteindelijk 188 ondernemers hebben deelgenomen.

	N	%
Werkt mee	188	40
Werkt niet mee	284	60
Totaal	472	100

Tabel 3.1: Bereidheid deelname enquête onder de ondernemers

Niet alle benaderde ondernemers hebben deelgenomen. Redenen hiervoor zijn dat zij niet wensten deel te nemen of naar een aantal pogingen niet zijn bereikt. In tabel 3.2 is de non-respons verklaring zichtbaar.

	N	%
Werkt mee	188	40
Wenst niet mee te werken (geen interesse, geen tijd)	65	14
Niet bereikt in minstens 2 pogingen, incl. antwoordapparaat, verwijzing naar later, afspraak	121	26
Anders	98	20
Totaal	472	100

Tabel 3.2: Non-respons verklaring

3.2 Kenmerken van de ondernemers

De ondernemers is gevraagd tot welke branche de onderneming behoort. In tabel 3.3 zijn de resultaten gepresenteerd.

	N	%
Supermarkt	3	2
Versspeciaalzaken	15	8
Persoonlijke verzorging (drogisterij)	2	1
Warenhuis	3	2
Mode	48	26
Huishoudelijke- & Luxe Artikelen	10	5
Sport & Spel	3	2
Media	3	2
Plant & Dier	1	1
Bruin & Witgoed	3	2
Overige detailhandel	50	27
Horeca	30	16
Weet niet/onbekend	17	9
Totaal	188	100

Tabel 3.3: Branche onderneming

- Van de ondervraagde ondernemers is 26% werkzaam in de modebranche, 16% in de horeca en 27% in de overige detailhandel.

De ondernemers is gevraagd wat voor een type ondernemer ze zijn: zelfstandig, franchisenemer of filiaalbedrijf. De antwoorden zijn in tabel 3.4 weergegeven.

	N	%
Zelfstandig ondernemer	133	71
Franchisenemer	7	4
Filiaalbedrijf	45	24
Weet niet/ onbekend	3	2
Totaal	188	100

Tabel 3.4: Type ondernemer

- Van de ondernemers is 71% zelfstandig ondernemer en is 24% een filiaalbedrijf. In de overige vragen wordt in een aantal gevallen een onderscheid gemaakt tussen zelfstandige ondernemers en filiaalbedrijven.

Naast de branche en type ondernemer is ook gevraagd hoeveel personeel men in dienst heeft. De resultaten hiervan zijn in tabel 3.5 gepresenteerd.

	N	%
0 (zzp-er)	39	21
1	11	6
2	24	13
3	20	11
4	19	10
5 - 10	47	25
11 of meer	18	14
geen antwoord	9	5
Wisselend	1	1
Totaal	188	100

Tabel 3.5: Aantal werknemers in dienst

- Van de ondervraagde ondernemers heeft 61% 0 tot 5 werknemers.
- Een kwart van de geïnterviewde bedrijven heeft 5 tot 10 medewerkers.

3.3 Algemeen beeld koopzondag

De ondernemers is gevraagd of men, in zijn algemeenheid, positief of negatief is over de koopzondagen in Deventer. De resultaten zijn in tabel 3.6 weergegeven. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen horecaondernemers en detaillisten. De detaillisten zijn weer onderverdeeld in zelfstandige ondernemers en filiaalbedrijven².

	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Detailhandel			
							Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Positief	109	58	18	60	82	57	41	44	36	82
Negatief	64	34	9	30	52	36	42	45	8	18
Geen mening	13	7	3	10	8	6	8	9		
Weet niet	2	1			2	1	2	2		
Totaal	188	100	30	100	144	100	93	100	44	100

Tabel 3.6: Positief of negatief tegenover koopzondagen

- Een meerderheid (58%) van de ondernemers is positief over de koopzondagen in Deventer. Een percentage van 34% is negatief over de koopzondagen.
- Het onderscheid tussen horecaondernemers en detaillisten is uiterst beperkt.
- Binnen de detailhandel is wel een duidelijk verschil waarneembaar tussen zelfstandige ondernemers en filiaalbedrijven. Filiaalbedrijven staan in sterkere mate positief tegenover de koopzondagen (82%) terwijl zelfstandige ondernemers vaker negatief tegenover koopzondagen staan (45%).

Aan de ondernemers is vervolgens gevraagd of men liever wel of geen koopzondagen heeft in de binnenstad van Deventer. De resultaten zijn in tabel 3.7 gepresenteerd.

	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Detailhandel			
							Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Wel	126	67	24	80	90	63	48	52	36	82
Geen	55	29	5	17	48	33	40	43	7	16
Weet niet/geen mening	7	4	1	3	6	4	5	5	1	2
Totaal	188	100	30	100	144	100	93	100	44	100

Tabel 3.7: Wel of geen koopzondagen in Deventer?

- Een grote meerderheid (67%) van de ondernemers is voor het houden van koopzondagen in Deventer. Bijna één derde van de ondernemers (29%) is van mening dat in Deventer geen koopzondagen georganiseerd moeten worden.
- Een groter deel van de horecaondernemers is voorstander van het houden van koopzondagen (80%) dan de detaillisten (63%).
- Binnen de detailhandel zijn meer filiaalbedrijven voorstander (82%) dan de zelfstandige ondernemers (52%).

3.3.1 Bent u geopend op zondag?

Op de vraag of de ondernemers op koopzondag zijn geopend is het resultaat in tabel 3.8 weergegeven.

² De franchisenemers zijn niet zelfstandig benoemd in de analyse, omdat het aantal respondenten te klein is om verdere uitspraken over te doen. Deze resultaten zijn wel meegenomen bij de detailhandel als totaal

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja, alle koopzondagen	109	58	27	90	78	54	38	41	37	84
Ja, een deel van de koopzondagen	34	18	1	3	32	22	27	29	4	9
Subtotaal	143	76	28	93	110	76	65	70	41	93
Nee	45	24	2	7	34	24	28	30	3	7
Totaal	188	100	30	100	144	100	93	100	44	100

Tabel 3.8: Bent u op koopzondagen geopend?

- Meer dan de helft van alle ondernemers (58%) geeft aan dat men op alle koopzondagen geopend is. 18% van de ondernemers is wel op koopzondag geopend, maar niet op *alle* koopzondagen.
- Van de ondernemers is 24% niet geopend op koopzondagen.
- Een aanmerkelijk groter deel van de horecaondernemers is op zondag geopend (93%), dan het aandeel van de detailhandel (76%).
- Een groter deel van de filiaalbedrijven is op zondag open (93%) in vergelijking met de zelfstandige ondernemers (70%).

Vervolgens is aan ondernemers gevraagd wat de redenen zijn voor deelname aan de koopzondag in het centrum van Deventer. Van de ondernemers hebben er 143 geantwoord op deze vraag. De belangrijkste redenen zijn in tabel 3.9 weergegeven.

	N	%
De concurrentie doet het ook	21	15
Inspelen op consumentenwens	15	10
Bedrijfseconomische reden (winst, omzet)	52	36
Verplicht vanuit hoofdkantoor	14	10
Geen mening/wil niet zeggen	2	1
Anders	72	50
Totaal	176	123

Tabel 3.9: Belangrijkste reden voor openstelling tijdens koopzondagen (meerdere antwoorden mogelijk)

- De belangrijkste redenen voor openstelling tijdens koopzondagen zijn bedrijfseconomische redenen (36%) en omdat de concurrentie ook open is (15%).
- In mindere mate is aangegeven dat ondernemers inspelen op wensen van de klant (10%) en dat het vanuit het hoofdkantoor verplicht wordt bij filiaalbedrijven (10%).
- De antwoordmogelijkheden bij 'anders' zijn zeer divers en variëren van: wij zijn elke dag open tot solidariteit.

In tabel 3.10 staan de belangrijkste redenen weergegeven voor het niet deelnemen aan de koopzondagen in het centrum van Deventer. Een groep van 45 ondernemers heeft deze vraag beantwoord.

	N	%
Zondag is een rustdag	10	22
Onvoldoende personeel	1	2
Omzet (uitblijven van ...)	11	24
Anders	30	67
Totaal	52	116

Tabel 3.10: Belangrijkste reden voor het niet openstellen tijdens koopzondagen (meerdere antwoorden mogelijk).

- De belangrijkste redenen voor het niet openstellen op zondag geeft 22% van de ondernemers aan dat zondag een rustdag is. 24% geeft als reden het uitblijven van omzet.
- 67% heeft anders geantwoord. De algemene strekking in de antwoorden is dat men al voldoende open is, dat het een verschuiving van omzet betreft en dat de koopzondagen niet rendabel zijn.

3.4 Omzet en bezoekersaantallen

3.4.1 Effect op bezoekersaantallen

Aan de 143 ondernemers die op zondag geopend zijn, is gevraagd of het aantal bezoekers aan de onderneming op een gemiddelde koopzondag in 2009 meer of minder is dan in 2008. De antwoorden zijn in tabel 3.11 gepresenteerd.

	N	%
Meer	48	34
Minder	36	25
Gelijk gebleven	23	16
Weet niet/geen mening	36	25
Totaal	143	100

Tabel 3.11: Is het aantal bezoekers aan uw onderneming op een gemiddelde koopzondag in 2009 meer of minder dan in 2008?

- Een derde van de ondernemers geeft aan dat de bezoekersaantallen op een koopzondag ten opzichte van vorig jaar zijn toegenomen.
- Een kwart van de ondernemers geeft aan dat de bezoekersaantallen zijn gedaald.
- Circa 16% van de ondernemers geeft aan dat de bezoekersaantallen gelijk zijn gebleven.
- Wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen horeca en detailhandel, dan valt op dat een groter deel van de horecaondernemers het aantal bezoekers in 2009 heeft zien afnemen dan toenemen.
- Binnen de detailhandel is nauwelijks een verschil waarneembaar tussen zelfstandige ondernemers en filiaalbedrijven.

Vervolgens is aan de ondernemers die een bezoekersgroei kenden gevraagd of de toename van het aantal bezoekers op koopzondagen ten koste is gegaan van de bezoekersaantallen op andere koopdagen. In tabel 3.12 zijn de resultaten weergegeven.

	N	%
Ja	10	21
Nee	37	77
Geen mening/weet niet	1	2
Totaal	48	100

Tabel 3.12: Is de toename van het aantal bezoekers op koopzondagen ten koste gegaan van de bezoekersaantallen op andere koopdagen.

- Driekwart van de ondernemers (77%) geeft aan dat de toename niet ten koste is gegaan van andere koopdagen.
- Daartegenover denkt 21% van de ondernemers die te maken hebben gehad met een bezoekersgroei op zondag, dat het ten koste is gegaan van andere koopdagen.

3.4.2 Effect op de omzet

Alle ondernemers is gevraagd of de omzet op een gemiddelde koopzondag in 2009 meer of minder is dan in 2008. De antwoorden zijn in tabel 3.13 gepresenteerd.

	N	%
Meer	43	30
Minder	46	32
Weet niet/geen mening	54	38
Totaal	143	100

Tabel 3.13: Is de omzet op een gemiddelde koopzondag in 2009 meer of minder dan in 2008?

- Voor ondernemers is dit een lastige vraag om te beantwoorden, zo geeft 38% van de ondernemers aan dit niet te weten.
- Circa een derde van de ondernemers geeft aan meer omzet te behalen, een vergelijkbaar percentage van de ondernemers geeft aan minder omzet te behalen. In hoeverre hier algemeen economische ontwikkelingen een rol in spelen is niet bekend.

Naar aanleiding van de vorige vraag is aan de ondernemers gevraagd of omzettoename ten koste gaat van de omzet op andere koopdagen. De reacties zijn in tabel 3.14 beschreven.

	N	%
Ja	8	19
Nee	32	74
Geen mening/weet niet	3	7
Totaal	43	100

Tabel 3.14: Is de toename van de omzet ten koste gegaan van de omzet op andere koopdagen.

- Driekwart van de ondernemers (74%) geeft aan dat de toename van de omzet niet ten koste is gegaan van de omzet op andere koopdagen.
- Er zijn nauwelijks verschillen waarneembaar in de antwoorden van horecaondernemers en detaillisten (zowel zelfstandig als filiaalbedrijf).

3.4.3 Effect geen koopzondagen op omzet ondernemer

Alle ondernemers is gevraagd als er in de binnenstad geen koopzondagen meer zouden zijn, wat hiervan het effect is op de omzet van hun onderneming. De effecten zijn in tabel 3.15 gepresenteerd.

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Positief	4	2	1	3	3	2	1	1	2	5
Negatief	63	34	16	53	45	35	25	30	19	45
Geen effect	73	39	7	23	61	47	40	49	18	43
Weet niet/ geen mening	48	26	6	20	20	16	16	20	3	7
Totaal	188	100	30	100	129	100	82	100	42	100

Tabel 3.15: Effect van geen koopzondagen op de omzet van de onderneming

- Van de ondernemers denkt 39% dat bij afschaffing van de koopzondagen dit geen effect heeft op de omzet van hun onderneming.
- 34% van de ondernemers heeft aangegeven dat afschaffing van de koopzondagen een negatief omzeteffect heeft voor de eigen onderneming. Een kwart van de ondernemers (26%) kan het effect van deze ontwikkeling niet aangeven.
- Van de horecaondernemers heeft een groter deel de verwachting dat het omzeteffect negatief is dan van detaillisten (53% tov 35%).

- Het grootste deel van de zelfstandige ondernemers verwacht geen effect (49%).
- Van de filiaalbedrijven verwacht 43% geen effect, terwijl 45% een negatief effect verwacht.

3.4.4 Belang van koopzondagen voor ondernemer in de toekomst

Alle ondernemers is gevraagd of men denkt dat in de toekomst de koopzondag belangrijker wordt voor de omzet van de onderneming. De resultaten zijn in tabel 3.16 gepresenteerd.

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	55	29	12	40	41	31	21	25	16	38
Nee	71	38	10	33	60	45	41	48	19	45
Geen effect	15	8	3	10	9	7	5	6	4	10
Weet niet/geen mening	47	25	5	17	22	17	18	21	3	7
Totaal	188	100	30	100	132	100	85	100	42	100

Tabel 3.16: Denkt u dat in de toekomst de koopzondag belangrijker wordt voor de omzet van uw onderneming?

- 38% van de ondernemers denkt niet dat de koopzondag in de toekomst belangrijker wordt voor de omzet van de onderneming.
- Daar staat tegenover dat 29% van de ondernemers denkt dat de koopzondag in de toekomst juist aan belang voor de eigen winkel gaat toenemen.
- Horecabedrijven denken in sterkere mate dan detaillisten dat de koopzondag belangrijk wordt voor de omzet (40% ten opzichte van 31%).

3.4.5 Effect geen koopzondagen op de binnenstad van Deventer

Op de vraag wat het effect op de omzet zal zijn voor de binnenstad van Deventer als er geen koopzondagen meer zouden zijn, is het resultaat in tabel 3.17 weergegeven.

	N	%
Positief	7	4
Negatief	97	52
Geen effect	32	17
Weet niet/geen mening	52	28
Totaal	188	100

Tabel 3.17: Effect van geen koopzondag op de omzet van de binnenstad Deventer

- Een meerderheid van de ondernemers (52%) denkt dat de afschaffing van koopzondagen een negatief effect heeft op de binnenstad.
- 17% van de ondernemers denkt dat de afschaffing geen effect geeft op het functioneren van de binnenstad.
- Er is nauwelijks verschil in resultaat tussen horecaondernemers en detaillisten. Wel is een groot deel van de filiaalbedrijven van mening dat het een negatief effect zal hebben (70%).

3.4.6 Belang van koopzondagen voor de Deventer binnenstad in de toekomst

Op de vraag of de ondernemers verwachten dat in de toekomst de koopzondag belangrijker wordt voor de omzet in de binnenstad van Deventer is het resultaat in tabel 3.18 weergegeven.

	N	%
Positief	90	48
Negatief	17	9
Geen effect	33	18
Weet niet/geen mening	48	26
Totaal	188	100

Tabel 3.18: Denkt u dat in de toekomst de koopzondag belangrijker wordt voor de omzet in de binnenstad van Deventer?

- Bijna de helft van de ondernemers (48%) geeft een positief antwoord op de vraag of in de toekomst de koopzondagen belangrijker worden voor de omzet in de binnenstad van Deventer.
- Een percentage van 18% denkt dat geen effect optreedt en 9% denkt dat koopzondagen in de toekomst minder belangrijk worden voor de omzet van de binnenstad in Deventer.
- Uit deze antwoorden blijkt dat ondernemers een positieve bijdrage zien van koopzondagen voor de stad Deventer als geheel. Daar staat tegenover dat het belang van de koopzondag voor de individuele ondernemer minder hoog wordt beoordeeld.

3.5 Tevredenheid aantal en systeem koopzondagen

Voor het jaar 2009 zijn voor de binnenstad 13 koopzondagen aangewezen. Aan alle ondernemers is gevraagd of men tevreden is over dit aantal koopzondagen. De tevredenheid is in tabel 3.19 weergegeven.

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	96	51	15	50	72	51	38	42	31	70
Nee	83	44	15	50	64	45	47	52	13	30
Geen mening/onbekend	9	5			6	4	6	7		
Totaal	188	100	30	100	142	100	91	100	44	100

Tabel 3.19: Tevredenheid over het aantal koopzondagen

- De tevredenheid over het aantal koopzondagen onder de ondernemers toont niet een eenduidig beeld. De helft van de ondernemers (51%) is tevreden over het huidige aantal koopzondagen. De filiaalbedrijven zijn het meest tevreden (70%).
- Een beperkter aantal ondernemers (44%) is niet tevreden over het huidige aantal. Vooral zelfstandige detaillisten (52%) en horecaondernemers (50%) zijn ontevreden.
- In de hiernavolgende vragen is nader ingegaan op de ontevredenheid.

3.5.1 Waarom niet tevreden?

Aan de ondernemers (83) die niet tevreden zijn over het huidige aantal koopzondagen is gevraagd hoeveel koopzondagen men wenst in het centrum van Deventer. De aantallen zijn in tabel 3.20 gepresenteerd.

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geen	8	10	1	7	6	9	5	11	1	8
1 tot 6	41	49	4	27	35	55	33	70	5	38
7 tot 12	13	16	3	20	10	16	5	11	4	31
13 tot 25	4	5	1	7	3	5		0	2	15
26 tot 51	2	2	2	13		0		0		0
ledere week	8	10	4	27	3	5	3	6		0
Onbekend	7	8		0	7	11	1	2	1	8
Totaal	83	100	15	100	64	100	47	100	13	100

Tabel 3.20: Hoeveel koopzondagen in het centrum van Deventer zou u per jaar wensen?

- Interessant is dat ondernemers die niet tevreden zijn over het huidige aantal koopzondagen 10% geen koopzondagen wenst, en 49% 1 tot 6 koopzondagen per jaar wenst. Vooral zelfstandige detaillisten wensen geen (11%) of minder dan 6 koopzondagen (70%)
- 16% van de ondernemers wenst 7 tot 12 koopzondagen per jaar.
- In totaal wenst 17% van de ondernemers uitbreiding van het aantal koopzondagen, waarbij 10% aangeeft iedere zondag geopend te willen zijn. Vooral de horecaondernemers willen meer koopzondagen (47%).
- Van de ondernemers die niet tevreden zijn over het aantal koopzondagen wil driekwart minder koopzondagen. Van de zelfstandige winkeliers die niet tevreden zijn, wil meer dan 90% minder koopzondagen.

Vervolgens is aan ondernemers gevraagd waarom men dit aantal wenst. De redenen zijn in tabel 3.21 gepresenteerd.

	N	%
Meer koopzondagen		
Huidig aantal is te weinig	17	20
Omzet (positief effect)	3	4
Speelt in op consumentenwens	3	4
Omzet (negatief effect)	2	2
Minder koopzondagen		
Huidig aantal is teveel	52	63
Gaat ten koste van rust/vrije dagen	9	11
Te hoge personeelskosten	2	2
Te weinig personeel om in te zetten	1	1
Weet niet/geen mening	1	1
Anders	28	34
Totaal	118	142

Tabel 3.21: Waarom wenst u dit aantal? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Van de ondernemers vindt 63% het huidige aanbod teveel, 20% vindt het huidige aantal te weinig.
- 34% van de ondernemers heeft andere redenen genoemd. Bij antwoordmogelijkheid anders geeft men voornamelijk aan dat de koopzondag aan een evenement moet worden gekoppeld en dat er geen koopzondagen zouden moeten zijn tijdens de 'slappe' maanden (januari/ februari).

3.5.2 Iedere eerste zondag van de maand

In de gemeente Deventer is gekozen voor een systeem waarbij iedere eerste zondag van de maand koopzondag is. Aan alle ondernemers is gevraagd of men dit een goed systeem vindt. De meningen zijn in tabel 3.22 weergegeven.

	N	%
Ja	112	60
Nee	57	30
Weet niet/geen mening	19	10
Totaal	188	100

Tabel 3.22: Iedere eerste zondag van de maand is een goed systeem?

- Meer dan de helft van de ondernemers (60%) vindt het huidige systeem met koopzondagen goed, 30% van de ondernemers is niet tevreden met dit systeem.
- Een vergelijkbaar deel van de detaillisten en horecaondernemers zijn voorstander van dit systeem. Binnen de detailhandel is onder de filiaalbedrijven een groter aandeel voorstanders (72%) dan onder de zelfstandig ondernemers (52%).

Voorstanders systeem iedere eerste zondag van de maand

Naar aanleiding van de vraag over het huidige systeem konden ondernemers aangegeven waarom men hierover tevreden is. Een groep van 112 ondernemers heeft een antwoord gegeven en deze zijn in tabel 3.23 weergegeven.

	N	%
Duidelijkheid voor de consument	97	87
Extra aankoopmomenten	2	2
Weet niet/geen mening	2	2
Anders	28	25
Totaal	129	115

Tabel 3.23: Waarom is de koopzondag op de eerste zondag van de maand een goed systeem? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De belangrijkste reden waarom men dit een goed systeem vindt, is dat dit duidelijkheid biedt voor de consument (87%).
- Bij antwoordmogelijkheid anders kwam voornamelijk de opmerking dat consumenten op dat moment ook net hun salaris hebben ontvangen.

Tegenstanders systeem iedere eerste zondag van de maand

In tabel 3.24 is weergegeven waarom ondernemers niet tevreden zijn over dit systeem. Een groep van 57 ondernemers heeft een antwoord gegeven.

	N	%
Te vaak	19	33
Te weinig	5	9
Graag meer koopzondagen rond feestdagen	8	14
Graag meer koopzondagen in voorjaar	1	2
Combinatie met evenementen is te druk	1	2
Weet niet/geen mening	1	2
Gelijk met omliggende steden	21	37
Anders	13	22
Totaal	69	121

Tabel 3.24: Waarom is de koopzondag op de eerste zondag van de maand geen goed systeem? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Tegenstanders van het systeem dat de winkels iedere eerste zondag van de maand open zijn, vinden het vooral een nadeel dat in de regio de koopzondagen tegelijkertijd vallen (37%).
- Van de ondernemers die het geen goed systeem vinden geeft 33% aan dit aantal teveel te vinden.
- Daarnaast is een betere spreiding van de koopzondagen rondom de feestdagen een veel gehoord argument waarom ondernemers minder tevreden zijn over de huidige verdeling (14%).

3.5.3 Koopzondagen gekoppeld aan evenementen

Een aantal koopzondagen is gekoppeld aan evenementen in Deventer. Aan alle ondernemers is gevraagd of men de koppeling aan evenementen een goed systeem vindt. De meningen zijn in tabel 3.25 weergegeven.

	N	%
Ja	140	74
Nee	39	21
Weet niet/geen mening	9	5
Totaal	188	100

Tabel 3.25: Vindt u de koppeling aan evenementen een goed systeem?

- Een ruime meerderheid van de ondernemers vindt de koppeling van koopzondagen aan evenementen een goed systeem (74%).
- Een beperkter percentage van de ondernemers (21%) is minder tevreden over deze koppeling.
- Er zit weinig verschil in de respons tussen horeca, detailhandel, zelfstandige ondernemers en filiaalbedrijven.

Voorstanders koppeling aan evenementen

Ondernemers konden aangeven waarom zij dit een goed systeem vinden. Een groep van 140 ondernemers heeft deze vraag beantwoord en de resultaten zijn in tabel 3.26 weergegeven.

	N	%
Gezellig, leuk	53	38
Duidelijkheid voor de consument	24	17
Veel publiek in de binnenstad	94	67
Goede PR Deventer binnenstad	8	6
Weet niet/geen mening	1	1
Anders	41	29
Totaal	221	158

Tabel 3.26: Waarom is dit een goed systeem (meerdere antwoorden mogelijk)?

- Als belangrijkste reden voor de koppeling geeft 67% aan dat het veel publiek naar de binnenstad trekt en dat het gezellig/ leuk (38%) is.
- Bij antwoordmogelijkheid anders geven de ondernemers voornamelijk aan dat het goed is voor de aantrekkingskracht en dat het veel meer publiek trekt.

Tegenstanders koppeling aan evenementen

De 39 ondernemers die het geen goed systeem vinden, hebben aangegeven waarom zij dit vinden. De resultaten staan in tabel 3.27.

	N	%
Te druk	9	23
Veel publiek in de binnenstad	1	3
Heeft weinig meerwaarde	2	5
Veel kijkers, weinig kopers	10	26
Liever koopzondagen op andere tijdstippen	3	8
Anders	24	62
Totaal	49	126

Tabel 3.27: *Waarom dit geen goed systeem is?*

- De belangrijkste redenen waarom ondernemers tegen de koppeling van koopzondagen aan evenementen zijn is de drukte (23%).
- Dergelijke koopdagen trekt veel kijkers, maar weinig kopers (26%).
- Bij antwoordmogelijkheid anders is geen eenduidig antwoord te geven. Wel wordt in een paar gevallen genoemd dat tijdens evenementen minder Deventenaren naar de binnenstad komen.

3.6 Werknemers³

Aan alle ondernemers is gevraagd of men voor de zondagopenstelling extra personeel heeft aangenomen. Hier hebben 143 ondernemers op geantwoord. In tabel 3.28 zijn de resultaten gepresenteerd.

	N	%
Ja	17	12
Nee	120	84
Weet niet/geen mening	6	4
Totaal	143	100

Tabel 3.28: *Heeft u voor de zondagopenstelling extra personeel moeten aannemen?*

- Een meerderheid van de ondernemers (84%) heeft geen extra personeel moeten aannemen voor de koopzondagen, 12% van de ondernemers heeft wel extra personeel aangenomen.
- De bedrijven die wel extra personeel hebben moeten aannemen, zijn redelijk divers van aard. Dit gaat zowel om horeca als zelfstandige detaillisten en filiaalbedrijven.

Aan deze 143 ondernemers is gevraagd of men kon aangegeven wat de mening van het personeel is over het werken op zondag. De meningen zijn in tabel 3.29 weergegeven.

	Detailhandel									
	Alle ondernemers		Horeca		Detailhandel		Zelfstandigen		Filiaalbedrijven	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Positief	51	36	9	32	45	42	13	22	29	69
Neutraal	22	15	11	39	12	11	7	12	5	12
Negatief	20	14	2	7	26	24	21	35	3	7
Vershillend	9	6	1	4	8	7	4	7	4	10
Weet niet/geen mening	41	29	5	18	16	15	15	25	1	2
Totaal	143	100	28	100	107	100	60	100	42	100

Tabel 3.29: *Kunt u aangeven wat de mening van het personeel is over het werken op zondag?*

³ Vanwege praktische redenen zijn werknemers in dit onderzoek niet expliciet benaderd. Deze redenen zijn onder meer: privacyoogpunt en bij aanwijzing door de ondernemer kan een gekleurd beeld ontstaan

- Ruim een derde van de ondernemers geeft aan dat het personeel over het algemeen positief is over het werken op de koopzondagen. In de praktijk komt dit neer op één zondag per maand.
- 14% van de ondernemers geeft aan dat werknemers negatief staan tegenover werken op zondag, een vergelijkbaar percentage van de ondernemers geeft aan dat werknemers niet uitgesproken voor of tegen zijn.
- Werknemers in de detailhandel staan vaker negatief tegenover werken op zondag (24%) dan werknemers in de horeca (7%). Toch is ook binnen de detailhandel het aandeel positieve werknemers groter (42%).
- Wel bestaat een verschil tussen werknemers bij filiaalbedrijven en zelfstandige ondernemers. Binnen de filiaalbedrijven is 69% positief en 7% negatief. Bij de zelfstandige ondernemers is 22% positief en 35% negatief over werken op zondag.
- Een relatief groot aantal respondenten heeft hier 'weet niet/geen mening' ingevuld. Een reden hiervoor is in een groot aantal gevallen dat de eigenaar of de familie op zondag zelf werkt en geen personeel oproept. Een andere reden is dat werkgevers niet in alle gevallen in staat zijn goed de mening van hun werknemers weer te geven.

Positief

Vervolgens is aan ondernemers gevraagd wat de reden is voor de mening van het personeel. De resultaten van de 51 ondernemers die de vorige vraag positief hebben beantwoord, zijn in tabel 3.30 weergegeven.

Positief	N	%
Extra salaris/inkomsten	29	57
Vrije momenten elders in de week	8	16
Komt slechts enkele malen per jaar voor	5	10
Gezellig	9	18
Hoort erbij	4	8
Weet niet/geen mening	1	2
Anders	9	18
Totaal	51	127

Tabel 3.30: Wat is de reden van de positieve mening van het personeel over werken op zondag? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De belangrijkste redenen voor het personeel om wel te werken op zondag is extra salaris (57%) en vrije momenten elders in de werkweek (16%) en het slechts enkele malen per jaar voorkomt (10%).
- Ook heeft een aantal respondenten genoemd dat personeel het juist aantrekkelijk vindt om op zondag te werken vanwege de gezelligheid (18%).
- Het aantal respondenten bij deze vraag is redelijk laag, waardoor de percentages voorzichtig dienen te worden geïnterpreteerd.

Negatief

Ook aan de ondernemers waarvan het personeel negatief staat tegenover werken op zondag is gevraagd wat hiervoor de reden is. De resultaten van deze 20 ondernemers zijn in tabel 3.31 weergegeven.

Negatief	N	%
Zondag is een rustdag	7	35
Geloofsovertuiging	1	5
Gaat ten koste van weekend/vrijtijdsbestedingen	15	75
Verveling, weinig klanten	4	20
Anders	6	30
Totaal	20	165

Tabel 3.31: Wat is de reden van de negatieve mening van het personeel over werken op zondag? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Dit gaat slechts om 20 respondenten, dit aantal is uiterst beperkt.
- Hiervan geeft het grootste deel aan dat het werken op zondag ten koste gaat van het weekend en de vrijetijdsbestedingen (75%).
- Andere gehoorde redenen zijn: zondag is een rustdag en op zondag zijn er weinig klanten waardoor het personeel verveeld raakt.

3.7 Waardering koopzondagen

Voor het jaar 2009 zijn voor de binnenstad 13 koopzondagen aangewezen. Aan alle 188 ondernemers is gevraagd wat voor hen twee positieve punten en twee negatieve punten zijn aan de koopzondagen in Deventer dit jaar. In tabel 3.32 zijn de positieve punten benoemd, in tabel 3.33 de negatieve punten.

Categorieën positief	eerste reden		tweede reden		totaal	
	N	%	N	%	N	%
Gezelligheid in de stad	24	13	11	6	36	19
Combinatie van overige evenementen	26	14	8	4	34	18
Gemak van koopzondagen voor consumenten	23	12	9	5	32	17
Goed voor de omzet	19	10	13	7	32	17
Aantrekking stad/toerisme/recreatie	13	7	13	7	26	14
Duidelijk/praktisch systeem	13	7	8	4	21	11
Goed voor overige ondernemers	2	1	2	1	4	2
Anders	24	13	24	13	49	26
Totaal	145	75	83	44	227	119

Tabel 3.32: Positieve punten aan de koopzondagen in Deventer van dit jaar (meerdere antwoorden mogelijk)

- Positieve punten van de koopzondagen voor ondernemers zijn de gezelligheid in de stad (19%) en de combinatie met overige evenementen in de stad (18%).
- Ook het gemak van koopzondagen voor consumenten (17%) en de omzetimpuls (17%) zijn vaak genoemde argumenten.

Categorieën negatief	eerste reden		tweede reden		totaal	
	N	%	N	%	N	%
Zondag is een rustdag/geen dag om te werken/geloof/meer dan 6 dagen werken	32	17	11	6	43	23
Oneerlijke concurrentie/beperkte deelname bedrijven	26	14	6	3	32	17
Niet goed voor omzet/hoge kosten	19	10	11	6	30	16
Aantal/indeling koopzondagen	13	7	6	3	19	10
Onvoldoende reclame/bekendheid	8	4	8	4	15	8
Nadelige gevolgen voor personeel/werken op zondag	11	6	2	1	13	7
Onduidelijkheid/ontevredenheid over koopzondagen en procedures	6	3	4	2	9	5
Combinatie met overige evenementen	8	4	0	0	8	4
Parkeer/verkeerproblemen	2	1	4	2	6	3
Veel kijkers, weinig kopers	6	3	0	0	6	3
Diverse ongemakken	4	2	0	0	4	2
Te korte openingstijden	0	0	0	0	0	0
Te weinig koopzondagen	0	0	0	0	0	0
Anders	23	12	23	12	45	24
Totaal	150	80	68	36	218	116

Tabel 3.33: Negatieve punten aan de koopzondagen in Deventer van dit jaar (meerdere antwoorden mogelijk)

- Als negatief punt wordt door de ondernemers voornamelijk genoemd dat zondag een rustdag is (23%), er sprake is van oneerlijke concurrentie (17%) en dat het niet goed is voor de omzet (16%).

4 Literatuuronderzoek

In dit hoofdstuk besteden wij op basis van documentatie over het thema koopzondagen achtereenvolgens aandacht aan de beleidskaders, de huidige politieke discussie en aan de ervaringen van de consument en ondernemers met koopzondagen in verschillende gemeenten.

4.1 Beleidskaders

In 1996 is de huidige Winkeltijdenwet geïntroduceerd (bron Evaluatie Winkeltijdenwet, Ministerie van Economische Zaken, 2006). Deze nieuwe wet verving de oude winkelsluitingswet, die midden jaren 70 werd geïntroduceerd. Belangrijkste verandering in de nieuwe wet, is de verruiming van de winkeltijden, waardoor de winkels vaker en langer open kunnen. Met deze nieuwe wet is geprobeerd in te spelen op de veranderingen in het leefpatroon van consumenten. Daarnaast sluit de nieuwe wet beter aan bij het beleid bij andere landen in Europa, waar al langer een soepeler winkeltijdenregime wordt gehanteerd.

Belangrijkste bepalingen van de wet zijn:

- Van maandag tot en met zaterdag mag elke winkelier naar eigen wens de winkel openstellen tussen 6.00 uur 's ochtends en 22.00 uur 's avonds.
- Gemeenten mogen jaarlijks maximaal 12 zon- en feestdagen aanwijzen waarop winkels hun deuren voor de verkoop mogen openen.
- Landelijk kunnen vrijstellingen worden verleend voor de beperkingen in de wet.
- Ook gemeenten kunnen, binnen bepaalde marges, ontheffingen en algemene vrijstellingen verlenen.
- In het belang van toerisme en grensoverschrijdend verkeer kan een gemeente de wettelijk toegestane openingstijden op zondagen verruimen.

In een aantal Nederlandse gemeenten is het aantal koopzondagen vrijgegeven op grond van de toeristische bepaling. Door deze vrijstelling is het voor winkeliers in het centrum toegestaan 52 zondagen per jaar open te gaan. Dit zijn gemeenten met een sterke toeristisch-recreatieve functie of grensgemeenten. Enkele van deze gemeenten zijn Amsterdam, Den Haag, Roermond, Rotterdam en Almere.

Het kabinet wil de regels ter verruiming van het aantal koopzondagen in verband met toerisme in de Winkeltijdenwet aanpassen, omdat een aantal gemeenten oneigenlijk gebruik maakt van de toerismebepaling. Op basis van deze bepaling kunnen gemeenten het aantal koopzondagen optrekken naar 52 per jaar, oftewel iedere week. Daarom is een nieuw wetsvoorstel gemaakt waarin de toerismebepaling is aangescherpt (zie paragraaf 4.1.2).

Deventer heeft 13 koopzondagen in het centrum in 2009. Twaalf koopzondagen zijn aangewezen op grond van artikel 3 van de Verordening winkeltijden Deventer 1997 en 1 koopzondag op grond van artikel 8 (toeristische aantrekkingskracht) van genoemde verordening. In 2009 waren 6 koopzondagen direct gelinkt aan een evenement⁴.

4.1.1 Evaluatie winkeltijdenwet

In 2006 is het functioneren van de Winkeltijdenwet geëvalueerd. Belangrijkste uitkomsten uit deze evaluatie zijn (bron Evaluatie Winkeltijdenwet, Ministerie van Economische Zaken, 2006):

- De winkeltijdenwet functioneert op hoofdlijnen goed.
- Winkels hebben sinds de invoering van de wet de openingstijden flink verruimd. Het gemiddelde aantal uren dat winkels open zijn is op dit moment 65 uur. Dat is 10 uur meer dan het maximum van 55 uur ten tijde van de Winkelsluitingstijdenwet uit 1976.
- Met de verruiming van de winkeltijdenwet is het voor veel consumenten makkelijker geworden arbeid en zorg te combineren.
- De wet biedt voor de meerderheid van de winkeliers voldoende beweegruimte open te zijn wanneer de klant dat wenst. De feitelijke openingstijden van winkels stoten voor een overgrote meerderheid van de winkels nog niet tegen de grenzen van de wet.
- Gemeenten beschouwen de wet als een goed lokaal beleidsinstrument. De grote verscheidenheid in het gemeentelijke beleid toont aan dat de wet gemeenten ruimte biedt om een passend lokaal beleid te ontwikkelen.
- De kritiek richt zich op de eigen wijze waarop gemeenten met de verruimingsmogelijkheden om kunnen gaan.
- Vanzelfsprekend is het zo dat meer koopzondagen de rust op zondag in winkelgebieden doet afnemen. De Evaluatie Winkeltijdenwet wijst uit dat de meerderheid van de consumenten, werknemers en winkeliers geen principiële bezwaren hebben tegen de openstelling van winkels op zondag.
- Een groep werknemers in de detailhandel ervaart ongemak van het werken in de avonduren en op zondag, vooral in de combinatie van werk en privé. Anderzijds is ook een groep werknemers tevreden met het werken in de niet traditionele uren, juist omdat werk en privé hierdoor beter gecombineerd kunnen worden.

4.1.2 Huidige beleidsdiscussie Winkeltijdenwet

Er ligt een wetsvoorstel om in de Winkeltijdenwet de toerismebepaling aan te scherpen om zo het oneigenlijk gebruik van deze bepaling tegen te gaan. De Tweede Kamer heeft dit wetsvoorstel op 24 november 2009 aangenomen. Vervolgens dient dit voorstel langs de Eerste Kamer te gaan. Het voorbereidend onderzoek door de Eerste Kamercommissie voor Economische Zaken vindt plaats op 26 januari 2010.

Gemeenten met een toeristisch regime mogen volgens de huidige Winkeltijdenwet meer dan twaalf koopzondagen hebben. Het kabinet wil echter deze wet op dit punt veranderen. De hoofdregel blijft dat winkels maximaal op twaalf zondagen geopend mogen zijn. Ook meer koopzondagen onder de vlag van het toeristisch regime blijven mogelijk. Alleen wil het kabinet de regels voor gemeenten aanscherpen, om oneigenlijk gebruik van de toerismebepaling tegen te gaan. Ten eerste kan een gemeente, zoals het wetsvoorstel luidt, alleen een succesvol beroep op de toerismebepaling blijven doen als er sprake is van op de gemeente gericht toerisme met een substantiële omvang met een ander doel dan om er recreatief te winkelen. Ten tweede moeten gemeenten naast economische argumenten ook immateriële belangen, zoals zondagrust en leefbaarheid,

⁴ Dit gaat om de evenementen: Deventer Modedagen (2x), Deventer Kermis, Deventer op Stelten, Boekenmarkt en Dickens Festijn. Daarnaast zijn er speciale koopzondagen voor Sinterklaas en Kerst.

uitdrukkelijk in de besluitvorming meewegen. In de toelichting op het gemeentelijk besluit moet straks de motivatie staan wat de afweging is geweest tussen al die belangen. Ook kunnen straks inwoners en winkeliers bij de rechter in beroep gaan tegen het besluit van de gemeenteraad.

Dit wetsvoorstel heeft binnen de nationale overheid de nodige vragen opgeroepen. Onder meer een CPB-rapport heeft getracht de gevolgen van een vermindering van het aantal koopzondagen inzichtelijk te maken. In de praktijk zal slechts een beperkte afname in het aantal koopzondagen plaatsvinden.

De aanscherping van de toerismebepaling leidt volgens het CPB niet tot grote economische achteruitgang, maar wel tot andere verdelingen van de koek, en daarmee tot verschillen in effecten tussen betrokken partijen. CPB onderscheidt twee verschillen. Ten eerste, verschillen in effecten tussen winkels. De concurrentiepositie van kleine winkels verbetert ten opzichte van winkelketens. Hierdoor gaan kleine winkels er in omzet wat op vooruit en winkelketens er wat op achteruit. De reden is dat bij minder zondagopenstelling winkelketens hun schaalvoordelen minder kunnen benutten en dat geeft kleine winkeliers een kostenvoordeel. Bijvoorbeeld, kleine winkeliers hoeven bij de voorgestelde wetwijziging niet meer een minimale personeelsbezetting aan te houden om hun winkel op zondag open te houden. Ten tweede, verschillen tussen gemeenten. Van gemeenten die ook voldoen aan de criteria van de aangescherpte toerismebepaling of van gemeenten die geen toeristisch regime hebben, gaat de omzet van hun lokale bedrijfsleven er op vooruit. Daartegenover daalt de omzet in de gemeenten die nu een toeristisch regime hebben, maar die niet meer aan de criteria van de aangescherpte toerismebepaling voldoen. De consumenten zullen namelijk naar de eerste groep gemeenten uitwijken bij wegvallen van een koopzondag van de tweede groep.

Minister Van der Hoeven stelt voor de wijziging van de Winkeltijdenwet 1 januari 2011 in te laten gaan. Vanaf 2011 krijgen de gemeenten nog een jaar de tijd hun besluitvorming aan te passen aan de gewijzigde wet. De reden waarom minister Van der Hoeven de ingangsdatum een jaar verschuift, is dat het voor ondernemers en werknemers onzekere tijden zijn en zij de onzekerheid voor hen niet wil vergroten. Dit schrijft minister Van der Hoeven in antwoorden op vragen van de Tweede Kamer die samen met het CPB-rapport 'Economische gevolgen beoogde aanpassing Winkeltijdenwet' naar de Tweede Kamer is gestuurd.

4.2 Referenties en achtergronden

De gemeente Deventer is niet de enige gemeente waar de discussie omtrent koopzondagen wordt of is gevoerd. Ook in bijvoorbeeld de gemeenten Lelystad, Roosendaal, Enschede, Nijmegen, Venlo, Hengelo en Roermond is onderzoek uitgevoerd over wijziging van het regime ten aanzien koopzondagen. In deze paragraaf volgt een korte beschrijving van de belangrijkste bevindingen uit deze onderzoeken.

4.2.1 Onderzoeken koopzondagen in andere gemeenten

Een aantal gemeenten heeft specifiek onderzoek gedaan naar de koopzondagen. In de deze laatste paragraaf zijn de meest relevante bevindingen uit deze verschillende gemeentelijke onderzoeken opgesomd.

Mening van de consument

→ Consumenten bezoeken hoofdzakelijk de koopzondagen in centrumgebieden en thematische centra als de woonboulevards en factory outlet centers. Koopzondagen

- in wijk- en stadsdeelcentra kunnen op minder enthousiasme van de consument rekenen.
- Het bezoek aan een koopzondag is voor veel consumenten een uitje. Vaak worden koopzondagen buiten de eigen woonplaats bezocht en ligt de focus op de modische aankopen.
 - Gezelligheid is voor de consument een belangrijk aspect van de koopzondag. Er moet wat te doen zijn. Een combinatie met specifieke evenementen en activiteiten wordt gewaardeerd.
 - Koopzondagen zorgen volgens consumenten voor extra sfeer en levendigheid in de binnenstad. Door de inwoners wordt deze levendigheid minder gewaardeerd.
 - Consumenten weten van de koopzondagen vooral via berichten in lokale kranten, informatieborden langs de weg, van horen zeggen en door raamposters.
 - Koopzondagen zorgen voor meer bezoekers in een winkelgebied. Voor een deel van de consumenten op een koopzondag is dit een extra winkelmoment. Het bezoek op de koopzondag is minder groot dan op de zaterdag, maar is per uur redelijk vergelijkbaar.

Koppeling aan situatie Deventer

Bovenstaande gegevens komen voor een groot deel overeen met de resultaten uit de consumentenenquête in Deventer. Ook in Deventer is gezelligheid een belangrijk aspect en waardeert men de koppeling aan evenementen.

Mening van de ondernemers

- De mening van ondernemers over koopzondagen is zeer verschillend.
- De deelname aan koopzondagen varieert per plaats.
- Het zijn met name de grotere winkels en filiaalbedrijven die deelnemen aan koopzondagen.
- De mening wanneer koopzondagen moeten worden georganiseerd varieert per type branche. Tuincentra hebben bijvoorbeeld een voorkeur voor het voorjaar, binnenstadsondernemers voor de maanden november en december.
- Ondernemers zijn het erover eens dat voor het slagen van koopzondagen de deelname onder de winkeliers hoog moet zijn en dat een goede communicatie en promotie essentieel zijn.
- Veel genoemde bezwaren tegen (extra)koopzondagen door (kleine zelfstandige) ondernemers zijn:
 - Het ontbreken van een rustdag voor de ondernemer.
 - Past niet in de overtuiging van ondernemers.
 - Economische meerwaarde is beperkt en weegt niet op tegen extra uren en kosten.
- Door ondernemers vaak genoemde voordelen voor (extra) koopzondagen zijn onder meer:
 - Positief voor de uitstraling en bekendheid van een stad.
 - Trekt veel consumenten aan van buiten de eigen woonplaats.
 - Is goed voor de omzet.
 - Met meer koopzondagen kan ingespeeld worden op de verschillende wensen van specifieke ondernemers.
- De mate waarin de voor- en nadelen worden genoemd, verschilt sterk per categorie ondernemers. De horeca en de filiaalbedrijven wijzen over het algemeen op de voordelen, terwijl de (kleinere) zelfstandige winkeliers met name de nadelen noemen. Ook hangt de mening af van de branche waarin de ondernemer actief is. Omdat het bezoek aan een koopzondag vooral een uitje is en de bezoekers gefocust zijn op de modische sector, is de koopzondag voor bijvoorbeeld een kledingzaak interessanter dan voor een ijzerwarenaak.
- Omdat in het A1 en A2 winkelgebied het filiaalbedrijf sterk is vertegenwoordigd, is de deelname aan de koopzondagen in het kernwinkelgebied vaak hoog. Winkels die niet meedoen aan de koopzondagen bevinden zich vaak aan de randen van het winkelgebied.

Koppeling aan situatie Deventer

De hierboven genoemde punten gelden ook voor de binnenstadondernemers in de gemeente Deventer. Ook hier is merkbaar dat voornamelijk filiaalbedrijven in de modesector voorstander van koopzondagen zijn en dat zelfstandige ondernemers de zondagsopening vaker ongunstig vinden.

4.2.2 Nationaal consumentenonderzoek

Q&A Research heeft naar aanleiding van de discussie in Nederland over de beperking van het aantal koopzondagen begin 2009 een onderzoek uitgevoerd om de mening van de Nederlandse consument inzichtelijk te maken. De meest relevante resultaten zijn:

- 21% van de Nederlanders is het er mee eens dat winkels in hun gemeente elke zondag geopend zouden moeten zijn. 59% vindt dat de winkels niet elke zondag open moeten zijn.
- Op de vraag of mensen 1 koopzondag per maand in hun gemeente te weinig vinden, heeft 25% bevestigend geantwoord terwijl 59% aangeeft het oneens te zijn met deze stelling.
- De belangrijkste reden om op zondag te gaan winkelen is, omdat men doordeweeks geen tijd heeft. Ook vanwege een leuke tijdsbesteding en ter ontspanning zijn belangrijke redenen.
- De belangrijkste reden om geen koopzondag te bezoeken, is dat men het overbodig vindt en liever op een andere dag winkelt. Ook redenen als uit principe, uit geloofsovertuiging en omdat men het te druk in de stad vindt worden vaak aangehaald.

4.2.3 Eerder onderzoek Deventer

Tijdens het koopstromenonderzoek Overijssel in 2005 zijn vragen gesteld over het bezoek van koopzondagen in Deventer. De resultaten zijn hieronder afgezet tegen de resultaten uit de consumentenenquête die voor dit onderzoek zijn uitgevoerd:

- Destijds had 20% van de Deventer bevolking (exclusief de inwoners van de binnenstad) een koopzondag bezocht. Dit is een aanmerkelijk lager aandeel dan in 2009 en kan mede verklaard worden door een toename in het aantal koopzondagen en de populariteit van koopzondagen.
- In 2005 gaf 11% van de Deventer bevolking aan minimaal 4 koopzondagen per jaar in Deventer te bezoeken. In 2009 geeft 40% van de bevolking aan minimaal 4 koopzondagen per jaar te bezoeken. Kortom, de bezoekfrequentie is toegenomen.
- 59% van de bezoekers was in 2005 tevreden over het aantal van 6 koopzondagen, terwijl slechts 8% het te weinig vond. In 2009 is 51% tevreden over het aantal van 13 koopzondagen.
- In 2005 was 60% tegenstander van het idee om een vaste koopzondag in de maand te houden terwijl in 2009 juist 62% voorstander is van het huidige systeem van elke eerste zondag van de maand.
- Kortom, het beeld van de bevolking ten opzichte van koopzondagen is in positieve zin toegenomen gelijk aan de toename van het aantal koopzondagen.

4.2.4 Werknemers

In de Evaluatie Winkeltijdenwet (2006) is aandacht besteed aan werknemers. Hierin wordt benadrukt dat vooral de filiaalbedrijven geen grote problemen hebben om personeel te vinden. Dit personeel is bereid om te werken vanwege de goede vergoeding. Voor zelfstandige kleine ondernemers treden meer problemen op, omdat zij hier moeilijk extra personeel voor aan kunnen nemen. Gevolg is dat deze ondernemers zelf moeten werken.

4.2.5 *Werkgelegenheid*

Naar aanleiding van de wijziging in de Winkeltijdenwet om het toeristische regime in te perken heeft het CPB onderzoek gedaan naar de gevolgen voor de werkgelegenheid. Hun conclusie is dat op lange termijn de gevolgen voor de werkgelegenheid en de omzet beperkt zijn, omdat het aantal koopzondagen niet veel gaat dalen. Dit geldt, op korte termijn, niet voor iedereen want er zijn er eenmalige kosten om winkelpersoneel, dat door de geringe daling van het aantal koopzondagen op straat komt te staan, aan een andere baan te helpen.

5 Belangenorganisaties

Voor dit onderzoek is ook de mening van belangenorganisaties gepeild. Hiervoor heeft een rondetafelgesprek plaatsgevonden met een vertegenwoordiging van het MKB en de KvK. Ook is contact opgenomen met Koninklijke Horeca Nederland, VVV Deventer, Politie en Toezicht.

5.1 MKB en KvK

Deze organisaties geven aan tevreden te zijn over het functioneren van de koopzondagen in Deventer. De zondagopstelling van winkels past in de huidige tijdslijn. Het systeem van iedere eerste zondag van de maand is in overleg met de ondernemers gekozen en biedt duidelijkheid voor de consument. Een marketingcampagne heeft hieraan bijgedragen. Weliswaar treedt er enige concurrentie op met de binnensteden in de omgeving, toch bieden de duidelijkheid van het systeem en het onderscheidende karakter van de binnenstad de gemeente voordelen om aan de eerste zondag vast te houden.

Ook de koppeling van koopzondagen aan evenementen is een sterke factor. Dit zorgt voor een grotere aantrekkingskracht op toeristen en zorgt voor een aantrekkelijker binnenstad. Het MKB merkt daarbij op dat (veel) bezoekers aan de evenementen later een vervolfbezoek brengen aan de Deventer binnenstad. Daarmee bieden de evenementen spin off waar de binnenstad op andere momenten van profiteert.

Wel is het per evenement afhankelijk in hoeverre de winkeliers profiteren. Deventer op Stelten is bijvoorbeeld een groot succes, omdat dit in de gehele binnenstad plaatsvindt. Het Dickens Festijn heeft als nadeel dat het georiënteerd is op het Bergkwartier waardoor bezoekers niet automatisch in het winkelgebied komen en tijdens de boekenmarkt komt toch een specifiek publiek dat niet direct in winkelen is geïnteresseerd.

De toename van het aantal koopzondagen naar 13 zondagen heeft voor de Deventer binnenstad goed uitgepakt. Zowel voor de winkeliers en de horeca biedt dit voordelen, met name de horeca in Deventer functioneert goed in tegenstelling tot het economische tij. De koopzondagen worden steeds belangrijker voor de stad Deventer om zich te onderscheiden. De consument wil zich op zondag vermaken en recreëren door te funshoppen en horeca te bezoeken. Hierbij heeft de consument behoefte aan helderheid, ook op koopzondagen.

Vanuit het MKB en de KvK zijn enkele aandachtspunten van belang, die moeten leiden tot een goede voortzetting van koopzondagen in Deventer. Er moet voornamelijk worden ingespeeld op rechtsgelijkheid en flexibiliteit voor ondernemers:

- In de nieuwe (concept)detailhandelsstructuurvisie wordt het aantal koopzondagen in de binnenstad gesteld op 12 reguliere koopzondagen. Daarnaast kunnen extra koopzondagen worden aangewezen op basis van de toerismebepaling. RSC De Snipperling heeft de mogelijkheid tot 12 koopzondagen en de overige winkelgebieden tot 6 koopzondagen. In de praktijk zijn dit weliswaar redelijke aantallen, toch is het van belang deze aantallen op voorhand niet in te perken.
KvK ziet dan ook liever dat in de gebieden die in aanmerking komen voor de koopzondagen (binnenstad, RSC De Snipperling en overige winkelgebieden) allemaal 12 koopzondagen kunnen worden georganiseerd. Ondernemers kunnen dan in onderling overleg bepalen of zij de winkels openen. Op basis van de koppeling met evenementen kan dit aantal eventueel uitgebreid worden, mits dit goed is onderbouwd.
- Ook is het belangrijk verder te kijken dan de binnenstad, omdat in de huidige situatie ongelijkheid bestaat. MKB heeft dan ook een voorstel gedaan om Deventer op te knippen in vier gebieden, waarbij elk gebied de mogelijkheid krijgt tot een koopzondag in de maand. In de praktijk zullen dan niet overal de winkels op zondag opengaan, maar krijgen de winkelgebieden wel de mogelijkheid om dit in overleg al dan niet toe te passen.
- Van cruciaal belang is om het toeristisch regime en evenementen duidelijker te definiëren, zodat niet een winkelgebied open kan gaan vanwege een 'bedacht' evenement wat onvrede bij de overige winkeliers/ondernemers veroorzaakt. Vooraf moet duidelijk zijn bij welke evenementen een koopzondag geoorloofd is. Bijvoorbeeld alleen bij evenementen met een (boven)regionale aantrekkingskracht.

Kortom, MKB en KvK zijn tevreden over het huidige functioneren van de koopzondagen. De gemeente dient kaderstellend op te treden en iets meer flexibiliteit onder de ondernemers mogelijk te maken. Ook is het van belang mogelijkheden te bieden voor andere winkelgebieden (rechtsgelijkheid) en een duidelijke afbakening van het begrip evenementen te hanteren.

5.2 Koninklijke Horeca en VVV Deventer

Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Deventer benadrukt dat de koopzondagen in de Deventer binnenstad voordelig zijn voor de horeca. De horeca profiteert met name van de funshoppende en recreërende consument en die zijn er vooral op zondag. Ook de koppeling aan evenementen werkt voor de horeca positief. Puur vanuit horecaoogpunt kunnen er niet genoeg koopzondagen zijn. Wel is het ook vanuit de horeca een aandachtspunt dat alleen winkels in de binnenstad en op de Snipperling op zondag open mogen. Hierdoor profiteert horeca in andere gebieden, zoals vlak buiten de binnenstad, niet van de koopzondagen.

Ook VVV Deventer is van oordeel dat het huidige systeem van koopzondagen in Deventer goed functioneert. Omdat nu voor een eenduidig systeem is gekozen dat verschillende jaren achtereen plaatsvindt, is voor de consument en de ondernemer duidelijkheid ontstaan. Het consumentengedrag verandert en de consument heeft behoefte aan winkelen op zondag. Het feit dat overlap plaatsvindt met de omringende steden versterkt de concurrentiepositie van Deventer. Wat duidelijk heeft bijgedragen aan het succes in Deventer is de marketingcampagne. Wat wel als zorgpunt van de VVV wordt geuit, is dat de ondernemers zelf geen investeringen doen in een gezamenlijke promotiecampagne. Een ondernemersfonds kan hierin een oplossing bieden.

De koopzondagen dragen zeker bij aan de toeristische aantrekkingskracht van Deventer. Ook de koppeling van evenementen kan positief werken, maar het is belangrijker vast te houden aan het systeem van iedere eerste zondag van de maand. Het huidige aantal van circa dertien koopzondagen past goed bij het karakter van Deventer, want er moet toch rekening worden gehouden met belangen van zowel kleine zelfstandige ondernemers als

het grootwinkelbedrijf. Pas als concurrerende steden het aantal gaan uitbreiden, moet in Deventer deze overweging eveneens plaatsvinden. Personeel dat in de winkel werkt, weet dat werken op zondag erbij hoort en voor hen moet het geen probleem zijn.

5.3 Politie en toezicht

De politie zet geen extra personeel in op reguliere koopzondagen. Dit is niet nodig en met de reguliere inzet is er voldoende personeel voorhanden om de problemen te bestrijden. Enerzijds leidt de drukte tot meer verkeersbewegingen en incidenteel tot het handhavend optreden bij winkels die geen toestemming voor opening hebben, anderzijds leidt de drukte in de stad tot wat meer sociale veiligheid en treden nauwelijks problemen op. Kortom, de effecten van de zondagsopening op de openbare orde zijn marginaal.

Tijdens de evenementen die tegelijk vallen met koopzondagen wordt wel extra politie ingezet, maar dit is puur ten behoeve van het betreffende evenement. Voor de koopzondagen is geen extra politie-inzet nodig.

6

Belangrijkste onderzoeksresultaten

In dit onderzoek is via een brede aanpak het bezoekersgedrag en diverse meningen over de koopzondagen in de Deventer binnenstad inzichtelijk gemaakt. Door het houden van bewonersenquêtes, ondernemersenquêtes een literatuurstudie en gesprekken met belangengroepen is een compleet beeld gevormd, waarbij de belangrijkste conclusies per item in dit hoofdstuk zijn samengevoegd,

Waardering en bezoek koopzondagen algemeen

- De inwoners uit Deventer staan voor het merendeel positief tegenover koopzondagen (53%), terwijl 20% van de bevolking negatief tegenover koopzondagen staat.
- Van de Deventer bevolking heeft 51% een koopzondag bezocht in 2009. De bewoners bezoeken de binnenstad vanwege de gezelligheid (55%) en om aankopen te doen (25%). Degenen die geen koopzondagen bezoeken hebben hier geen behoefte aan (32%), kopen op reguliere weekdays (25%) of vinden zondag een rustdag (19%).
- Van de ondernemers staat 58% positief tegenover de koopzondagen, en 35% negatief. Horecaondernemers en filiaalbedrijven staan in sterkere mate positief tegenover de koopzondagen dan zelfstandige ondernemers.
- Gemiddeld beoordelen de bewoners de koopzondagen met het rapportcijfer 7,4. Bijna driekwart van de Deventer bevolking vindt dat in de toekomst de winkels open moeten blijven.
- 58% van de binnenstadondernemers is geopend op zondag. Op de vraag of de koopzondag in de toekomst belangrijker wordt voor de eigen omzet van de ondernemers antwoordt een groter deel van de ondernemers ontkennend (38% ten opzichte van 29%).
- Op de vraag of de koopzondag in de toekomst belangrijker wordt voor de omzet in de totale binnenstad antwoordt juist het overgrote deel van de ondernemers bevestigend (48% ten opzichte van 9%).
- Ook MKB, KvK, VVV en de Koninklijke Horeca zijn tevreden over het functioneren van de koopzondagen. De politie ondervindt geen extra hinder van de koopzondagen in Deventer.

Aantal koopzondagen

- Van de bewoners is 57% tevreden over het aantal van 13 koopzondagen en is 23% ontevreden. De ontevreden bewoners vinden dit voornamelijk omdat zij überhaupt geen behoefte aan koopzondagen (39%) hebben.
- Van de ondernemers is 51% tevreden over het aantal koopzondagen en is 44% ontevreden. De ontevreden ondernemers vormen enerzijds de zelfstandige ondernemers die gebaat zijn bij minder /geen koopzondagen. Anderzijds zien vooral de horecabedrijven graag een uitbreiding van het aantal koopzondagen.
- Vanuit de belangengroepen blijkt dat het huidige aantal koopzondagen goed functioneert en past bij het karakter van Deventer.

Systeem koopzondagen

- Het systeem van elke eerste zondag van de maand wordt door 62% van de inwoners gewaardeerd, terwijl slechts 13% tegenstander is. Vooral de duidelijkheid dat het systeem biedt, is een veelgehoord argument (88%).
- Een meerderheid van de bewoners (67%) vindt het een goed systeem om koopzondagen te koppelen aan evenementen tegenover 19% dat het geen goed systeem vindt. Voordelen zijn: gezellig/leuk (75%) en veel publiek in de binnenstad (39%). Het belangrijkste nadeel is de drukte in de binnenstad (76%).
- Van de ondernemers is 60% voorstander van het systeem iedere eerste zondag van de maand (30% tegenstander) en is 74% tevreden over de koppeling aan evenementen (21% ontevreden)
- Ook de belangengroeperingen zijn voorstander van het gehanteerde systeem in Deventer. Mede omdat dit systeem in nauw overleg met ondernemers is vastgesteld.

Personeel

- Uit de ondernemersenquête blijkt dat 36% van de ondernemers ziet dat het personeel positief staat tegenover werken op zondag. Circa 14% van de ondernemers benoemt dat het personeel er negatief tegenover staat.
- Er treedt een duidelijk verschil op tussen kleine zelfstandige ondernemers en de filiaalbedrijven. Voor kleine ondernemers kan de werkdruk eerder te hoog worden
- Vanuit de belangengroeperingen wordt benoemd dat de zondagsopening aansluit op het consumentengedrag en dat ondernemers en personeel hierop in dienen te springen.